

*Рівненський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
Кабінет суспільно-гуманітарних предметів
Зарічненський районний методичний кабінет*

*Програма
науково-практичного семінару
методистів української мови і літератури*

***Формування вміння вчитися
як ключової компетентності
сучасної школи***

*Досвід роботи вчителів української мови та літератури
Зарічненського району*

Рівне, 18.04.2018

Порядок проведення та регламент роботи

18 квітня 2018 року

- 09⁰⁰ – 10⁰⁰ Реєстрація учасників семінару. Ранкова кава.
- 10⁰⁰ – 10¹⁰ Відкриття семінару.
- 10¹⁰ – 14³⁰ Науково-практична частина семінару.
- 14³⁰ – 15⁰⁰ Підбиття підсумків. Вироблення методичних рекомендацій.

Місце проведення: Рівненський ОППО, вул. Чорновола, 74.

План семінару

1. Відкриття семінару, визначення мети та завдань.
Піддубний Микола Адамович,
методист кабінету суспільно-гуманітарних предметів Рівненського ОППО.
2. Науково-методичний супровід професійного розвитку вчителів-словесників в умовах становлення нової української школи.
Бабич Людмила Володимирівна,
завідувач Зарічненського районного методичного кабінету.
3. Формування організаційно-діяльнісних умінь як складової ключової компетентності "уміння вчитися" на уроках української мови та літератури.
Кирикович Зоя Леонідівна,
вчитель Зарічненського навчально-виховного комплексу "Загальноосвітня школа І ступеня-гімназія" Зарічненської районної ради.
4. Формування інтерпретаційної компетентності старшокласників у процесі вивчення української літератури.
Голяка Ірина Василівна,
вчитель Серницької загальноосвітньої школи І – III ступенів Зарічненської районної ради.
5. Про підсумки обласного туру Всеукраїнського конкурсу "Вчитель року – 2018" та проведення ДПА і ЗНО в 2017-2018 навчальному році.
Піддубний Микола Адамович,
методист кабінету суспільно-гуманітарних предметів Рівненського ОППО.

Піддубний Микола Адамович,
методист кабінету
суспільно-гуманітарних предметів
Рівненського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти

ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ КЛЮЧОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ "УМІННЯ ВЧИТИСЯ"

Якщо ми будемо сьогодні навчати так, як навчали вчора, ми вкрадемо в наших дітей завтра.

Джон Дьюї

Інтеграція України у світовий простір вимагає зміни системи освіти, покликаної відповідати викликам нового тисячоліття – формуванню дітей інформаційної епохи з високим рівнем відповідальності за майбутнє всього живого на Землі.

Саме ці пріоритети лежать в основі реформування сучасної загальноосвітньої школи, головне завдання якої – підготувати компетентну особистість, здатну знаходити правильні рішення у конкретних навчальних, життєвих, у майбутньому професійних ситуаціях, готову обирати демократичні принципи співіснування. Із цим пов'язана необхідність упровадження компетентнісно та діяльнісно спрямованої освіти. Тому нова Концепція загальної освіти ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого, діяльнісного і компетентнісного підходів, завдання яких – формування ключових компетентностей учнів, адже саме від цього залежить наскільки вони будуть адаптованими до соціального середовища, здатними оперативно приймати правильні рішення в нестандартних ситуаціях, умітимуть аналізувати й контролювати власну діяльність та робити правильні висновки в умовах прискорення темпів розвитку.

Найбільш універсальними є ключові компетентності, які формуються засобами міжпредметного і предметного змісту. "Уміння вчитися" – одна з найважливіших компетентностей, яка передбачає формування індивідуального досвіду участі школяра в навчальному процесі, вміння і бажання організувати свою працю для досягнення успішного результату; оволодіння вміннями та навичками саморозвитку, самоаналізу, самоконтролю та самооцінки.

Щоб відповідати викликам нового тисячоліття, система шкільної освіти впродовж найближчих років має здійснити цілий ряд смислових перетворень, найважливіші з яких – навчати способам мислення, вчити "як думати", а не "що думати" та створювати умови для опанування і самостійного продукування ще неіснуючих знань, а не змушувати заучувати "вчорашні знання". Ще Сократ говорив: "Поставити дитину у безвихідь – значить поставити її у більш сильну позицію, оскільки тоді вона захоче дізнатися про щось нове й не зможе бути задоволеною; перебуваючи в стані незнання, вона неодмінно захоче вийти з такого стану, тобто – дізнатися".

Як зазначають наукові (В. Шарко, М. Галатюк, С. Воронцов), методологічною основою формування компетентності є діяльнісний підхід, оскільки компетентність і формується, і виявляється у процесі діяльності. Діяльнісний підхід визначається спрямованістю освітнього процесу на розвиток умінь і навичок особистості, застосування на практиці здобутих знань із різних навчальних предметів, успішну адаптацію людини в соціум, професійну самореалізацію, формування здібностей до колективної діяльності та самоосвіти. Ознаками діяльнісного підходу є розвиток потреби і здатності до самоосвіти, саморегуляції, самоорганізації, самоконтролю, самооцінювання навчальної діяльності. Зазначені ознаки дають змогу сформувати внутрішні мотиви навчання, без яких неможливе розуміння необхідності учіння для подальшого життя та готовність учитися упродовж усього життя.

Досліджуючи проблему формування "вміння вчитися" як ключової компетентності, О.Я Савченко звертає увагу на те, що для вирішення зазначеної проблеми *"необхідно забезпечити комплекс умов: стимулююче навчальне середовище, висококваліфікований учитель, обов'язково сприятливе родинне виховання, яке не дає зів'язнути природній допитливості малюка і, безумовно, цілеспрямоване керівництво формуванням цих складників уміння вчитися"*.

Автори книги-бестселера "Революція в навчанні" Гордон Драйден та Джаннетт Вос радять вчитися у спортсменів: у всіх спортсменів є мрія; у всіх чемпіонів є конкретні цілі, і вони розбивають шлях до них на окремі досяжні кроки; усі видатні спортсмени використовують свій розум і своє тіло, а також багато працюють; у спортсменів завжди є чітке уявлення про те, чого вони хочуть досягнути; вони вчать чітко бачити свою ціль; кожен спортсмен одержимий ідеєю перемоги; у кожного спортсмена є тренер, наставник і керівник; у всіх видатних спортсменів вражає хороше ставлення до своїх помилок (вони їх називають тренуваннями); чемпіони досягають своїх цілей діючи.

Формування ключової компетентності "вміння вчитися" передбачає оволодіння групою особистісних навчально-пізнавальних умінь, зокрема: визначати мету діяльності; планувати свою діяльність; працювати за алгоритмом, виконувати інструкції; організувати своє робоче місце; орієнтуватися у часі та берегти його; бути наполегливим; розвивати мислення, увагу, пам'ять та ін.

Слід пам'ятати, що головним є не предмет, якому навчаємо, а особистість, яку формуємо. Не предмет формує особистість, а вчитель – своєю діяльністю, пов'язаною з вивченням предмета.

Перед педагогами стоїть завдання організувати такий освітній процес, який передбачає опору на мотиваційний і процесуальний компоненти учіння, тобто ціннісне ставлення учнів до своєї діяльності та навчання спеціальних прийомів самоконтролю.

А для цього дітей треба тримати у активній пізнавальній позиції! У такий спосіб ступінь самостійності у пізнанні навколишнього світу зростатиме, що буде свідчити про рівень сформованості в учнів ключової компетентності "вміння вчитися", характерними рисами якої є вміння, навички, цінності та ставлення до самостійної роботи (планування, організація робочого місця, здійснення, самоконтроль, самоаналіз, самооцінка).

Отже, шляхи формування ключової компетентності "вміння вчитися" в учнів передбачають:

- забезпечення ціннісного ставлення та чіткої мотивації до навчання;
- набуті вміння (робити вибір, приймати рішення, брати відповідальність на себе, бачити та окреслювати проблему, знаходити нові рішення, діяти у нестандартних ситуаціях, використовувати власний досвід);
- стимулювання пізнавальної активності учнів;
- опору на практичну діяльність;
- орієнтацію на конкретний продукт;
- встановлення причино-наслідкових зв'язків;
- реалізацію творчого потенціалу учнів;
- впровадження проблемно-пошукових методів.

Із численного арсеналу методів навчання, адекватних завданням компетентнісного підходу, дослідники називають метод проектів, портфоліо, освітні технології "дебати" та "розвиток критичного мислення через читання та письмо".

До цього переліку слід долучити частково-пошукові та дослідницькі методи навчання, які передбачають самостійну активну діяльність учнів, задіяння та розвиток їх творчого потенціалу, уміння самостійного опрацювання додаткових джерел, комунікативні (особливо за умови роботи у групі) та організаційні вміння.

Не слід забувати й про форми організації навчальної діяльності учнів. Фронтальна форма передбачає одночасне виконання однакової для всіх учнів. Це найменш затратна для вчителя форма, але водночас і найменш результативна. Виходячи з цього, фронтальне

опитування навряд чи може нині розглядатись як обов'язковий та тривалий за часом елемент уроку. Значно більший навчальний результат може забезпечити реалізація індивідуальної форми організації навчальної діяльності, яка передбачає врахування індивідуальних особливостей, темпу, рівня підготовки та навчальних можливостей учнів. Індивідуальна форма організації навчальної діяльності сприяє становленню самостійності, активності, відповідальності, і це робить реалізацію названої форми адекватною завданням формування компетентності учнів.

Недоліки фронтальної форм (відсутність диференціації) та індивідуальної (відсутність спілкування та контактів між учнями) можуть бути компенсовані завдяки груповій формі організації навчальної діяльності. Правильно організована робота в парах, групах чи мікрогрупах дозволяє забезпечити активну діяльність учнів, передбачає розподіл обов'язків між ними, виконавчу та організаційну ініціативу, актуалізацію як досвіду самостійної діяльності, так і спільної роботи над розв'язанням конкретного завдання. Саме групова робота найбільш узгоджена з реаліями професійної діяльності дорослих. Таким чином, визначаючи ієрархію форм організації навчальної діяльності учнів у контексті компетентнісного підходу, можна дійти висновку про пріоритетність групової та індивідуальної форм організації навчальної діяльності.

Діяльність головних суб'єктів педагогічного процесу в контексті реалізації компетентнісного підходу до навчання також зазнає певних змін. Нові акценти в діяльності вчителя пов'язані з перерозподілом пріоритетів його функцій - від інформаційної до організаторської, консультативної, управлінської. Учитель має бути зараз не транслятором інформації, а організатором спрямованої на розв'язання навчальних завдань діяльності учнів. Закономірною є зміна акцентів і в учнівській діяльності – вона має бути активною, передбачати самостійну й самоосвітню роботу.

Дотримання цих умов дозволить сформувати соціально успішну особистість, яка хоче й уміє вчитися упродовж усього життя, вміє знаходити інформацію і працювати з нею, осмислювати, аналізувати, класифікувати, узагальнювати власні думки, творити, всебічно розвиватися. А це можливо за необхідної умови – вміти самостійно вчитися.

Бабич Людмила Володимирівна,
завідувач районного методичного кабінету
відділу освіти Зарічненської районної
державної адміністрації

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛІВ-СЛОВЕСНИКІВ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Освітня галузь завжди реагувала на суспільні зміни, набуваючи ознак модернізації та реформування, спрямованості на тривалі інновації. Поява різнопланових інноваційних тенденцій в освіті супроводжується впровадженням нових підходів у підготовці педагогів, системі післядипломної педагогічної освіти, ставить завдання корекції діяльності районних (міських) методичних кабінетів (центрів) у напрямі розкриття і розвитку творчого потенціалу вчителя.

Нові виклики для методичних служб усіх рівнів постають у контексті нового Закону України «Про освіту», концептуального документа реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа»: «Нова школа потребує нового вчителя, який зможе стати агентом змін». Це означає, що в умовах високого динамізму розвитку науки та освіти, стрімкого

оновлення системи знань на перший план виступають завдання перегляду змісту, форм і методів навчання, орієнтації освіти на особистість учня, запровадження нових технологій навчання, які забезпечували б високу якість підготовки випускників.

У сучасних умовах реформування шкільної освіти радикально змінюється статус педагога, його освітні функції. Відповідно змінюються й вимоги до його професійно-педагогічної компетентності. Якість і результати освітнього процесу школи залежать передусім від учителя, його теоретичної підготовки, педагогічної та методичної майстерності. Освітняни сьогодення повинні бути творчими, компетентними, здатними до розвитку вміння мобілізувати свій особистісний потенціал у сучасній системі виховання та розвитку учнів.

Концепція «Нова українська школа» чітко визначає вектори професійної діяльності як самого педагога, так і методичної служби зокрема: підготовка нового вчителя в суспільстві знань, яке навчається.

У компонентній формулі нової української школи провідне місце відводиться педагогу нової формації, що перебуває в авангарді суспільних та освітніх перетворень, умотивованому, компетентному, кваліфікованому, який має академічну свободу й розвивається професійно впродовж життя, самостійно й творчо здобуває інформацію, організовує дитиноцентричний процес із максимальним наближенням навчання і виховання конкретної дитини до її сутності, здібностей, можливостей, потреб, запитів, настанов і життєвих планів.

Функція вчителя нової української школи полягає в його вмінні організувати компетентнісне навчання (не знання заради знань, а вміння їх застосовувати в реальному житті, не що ти знаєш – а як ти цим умієш користуватися), забезпечити інтегрованість змісту (внутрішньопредметної і міжпредметної) на основі ключових компетентностей не шляхом механічного об'єднання предметів, а наближення змісту освіти до сенситивних періодів навчання, особливостей сприймання нової інформації тощо.

Треба звернути увагу, що навчання в новій українській школі, її ціннісно-світоглядна домінанта ґрунтується на постулатах педагогіки партнерства, позитивної психології та філософії дитиноцентризму, зокрема враховує суб'єктний досвід кожної дитини, забезпечуючи її гармонійний розвиток, сприяє збереженню психологічного здоров'я та радості пізнання, переживання позитивних емоцій для суб'єктивного благополуччя, надає можливості самоактуалізації тощо.

Професійне зростання педагога – гарантія успіху з підвищення ефективності освітнього процесу. В таких умовах потрібна дієва й ефективна структура методичної служби, головне завдання якої – створити всі умови для розвитку професійної компетентності педагога, що формується шляхом постійного систематичного професійного навчання. Так, важливою ланкою в системі неперервної освіти є методична діяльність, роль якої значно зростає у зв'язку з необхідністю раціонально й оперативно застосовувати нові методи, прийоми й форми навчання.

Сьогодні орієнтиром у науково-методичній діяльності районних (міських) методичних кабінетів (центрів) повинно бути не стільки інформування про наукові досягнення, перспективний досвід, скільки формування готовності педагогів до інноваційної діяльності шляхом самоосвіти, самоорганізації, саморозвитку актуальних професійних компетенцій. Можна стверджувати, що йдеться про необхідність формування нової моделі науково-методичної роботи в міжкурсовий період, пошуку технологічних шляхів формування успішного вчителя, «агента змін».

Тому закономірно виникають питання щодо місця в системі післядипломної педагогічної освіти районного (міського) методичного кабінету: «Як виконує він свої функції? Чи відповідає його робота потребам сучасної освіти? Яким він повинен стати в найближчому майбутньому?» Адже новий Закон України «Про освіту» (ст. 75) наділяє методичні кабінети повноваженнями з обслуговування закладів освіти з питань науково-методичного забезпечення: «Наукове й методичне забезпечення освіти здійснюють науково-методичні та методичні установи, які можуть:

- проводити освітню діяльність із підготовки й підвищення кваліфікації керівних,

педагогічних працівників освіти;

– здійснювати іншу діяльність, пов'язану з науковим та методичним забезпеченням освіти, визначену законодавством».

У своїй діяльності методичні структури повинні керуватися такими нормативними документами:

➤ Закон України «Про освіту» від 05 вересня 2017 року.

➤ Указ Президента України від 25 червня 2013 року № 344/2013 «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року».

➤ Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року».

➤ Основним документом, який регламентує роботу методичного кабінету (центру), є наказ Міністерства освіти і науки України від 08 грудня 2008 року № 1119 «Про затвердження Положення про районний (міський) методичний кабінет (центр)».

2017-2018 навчальний рік має стати підготовчим до старту реформи загальної середньої освіти, результативність якої буде залежати від низки чинників, у тому числі й успішної діяльності районних (міських) методичних кабінетів (центрів), методичних служб об'єднаних територіальних громад. Саме вони стали справжніми помічниками вчителів і спонукають до творчих пошуків усіх учасників освітнього процесу.

Якісна зміна методичної служби передусім – у цілепокладанні: не надання методичної допомоги, а створення умов для розвитку та вдосконалення педагогічної діяльності; не просто передача інформації, а створення гнучких інформаційних технологій для розкриття творчого вчительського потенціалу. Ось кредо для методистів усіх рівнів.

Районний методичний кабінет відділу освіти Зарічненської районної державної адміністрації здійснює в системі науково-методичний супровід забезпечення вільного доступу до якісної освіти, розвитку професійної компетентності кожного педагога, формування в нього вмінь не лише сприймати інновації, а й творчо їх реалізовувати в практичній діяльності.

Зміст роботи районної методичної служби сьогодні ми розглядаємо в контексті реформування галузі, яка окреслена Законом України «Про освіту», Концепцією «Нова українська школа». Тому завдання методичних служб усіх рівнів полягає в забезпеченні умов для становлення вчителів нової генерації, які готові приймати виклики, користуватися автономією, академічною свободою, конкурувати.

Організуючи науково-методичну роботу, здійснюючи підвищення кваліфікації, професійного рівня вчителів-словесників, районний методичний кабінет відділу освіти Зарічненської районної державної адміністрації спрямовує діяльність на виконання таких завдань:

– розробка та впровадження проектів щодо реалізації Концепції «Нова українська школа» як «дорожньої карти» реформ, запропонованих на національному рівні, переведення системи науково-методичної у режим інноваційного розвитку, що забезпечить її якість та доступність відповідно до європейських стандартів;

– реалізація комплексних заходів щодо впровадження нових державних освітніх стандартів, оновлених програм, у тому числі, в умовах функціонування освітніх округів;

– упровадження заходів щодо підготовки педагогів до покрокової заміни у викладанні предметів на компетентнісний та діяльнісний;

– забезпечення належного рівня науково-методичної, консультативної допомоги вчителям з питань реалізації сучасних трендів в освіті;

– опанування сучасних андрагогічних принципів навчання педагогів та ефективних інтерактивних форм роботи;

– побудова мережевої форми підвищення професійного рівня педагогів, тобто залучення працівників до сумісного навчання, сумісної творчості, обміну досвідом;

– створення авторських педагогічних майстерень кращих вчителів;

– активізація діяльності шкіл педагогічної майстерності, шкіл новаторства, шкіл технологічної майстерності, лабораторій творчого вчителя, тренінгових центрів;

- мотивація вчителів української мови та літератури до пошуку нових форм і методів роботи у світлі реалізації Концепції «Нова українська школа»;
- активізація роботи щодо залучення учнівської молоді до інтерактивних конкурсів, зважаючи на їх відповідність ідеям Концепції «Нова українська школа»;
- удосконалення системи підготовки школярів до предметної олімпіади, мовно-літературних конкурсів, складання ЗНО та ДПА з української мови та літератури;
- залучення педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти району до презентації та поширення власного педагогічного досвіду в друкованих фахових виданнях, на інтернет-ресурсах, методичних і творчих заходах різного рівня.

У 2017-2018 навчальному році науково-методичний супровід учителів-словесників спрямований на створення сприятливого особистісно зорієнтованого педагогічного середовища для формування успішної індивідуальної траєкторії саморозвитку вчителів-словесників. З цією метою упроваджено новітні інтерактивні форми методичної роботи з педагогічними кадрами. Упродовж року районне методичне об'єднання вчителів української мови та літератури працює в системі інноваційних координат. З метою забезпечення педагогів інформаційно-методичними ресурсами щодо імплементації оновлених навчальних програм, реалізації завдань Держстандарту базової освіти в галузі вивчення рідної мови й літератури, осмислення концептуальних засад нової української школи проведено низку методичних заходів.

У планах роботи районних методичних структур з учителями-словесниками передбачено проведення засідань з методики практичного використання інформаційно-комп'ютерних технологій, застосування веб-технологій, створення проектів, запровадження педагогічних інновацій у практику роботи, організації профільного навчання, роботи з обдарованими дітьми, проведення моніторингу якості освіти тощо. Зокрема, проведено:

- **інструктивно-методичні наради** щодо реалізації теоретичних і методичних засад Державного стандарту з освітньої галузі «Мови і літератури» при викладанні української мови та літератури у 9-х класах; завершення 2017-2018 навчального року та проведення ДПА та ЗНО з української мови та літератури;

- **засідання районних методичних об'єднань** вчителів до початку навчального року з актуальних питань організації освітнього процесу і підвищення професійної компетентності вчителів в умовах упровадження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти: стан, проблеми, перспективи, навчання української мови та літератури на засадах Концепції нової української школи, формування мовної особистості учня в контексті компетентнісного навчання української мови та літератури, сучасні технології мовно-літературного розвитку учнів загальноосвітньої школи, формування критичного мислення учнів засобами дисциплін філологічного циклу;

- **інструктивно-методичні семінари** «Підготовка вчителів-словесників до участі у Всеукраїнському конкурсі «Учитель року»: важливі акценти», «Компетентнісний підхід та соціалізація особистості в умовах нової української школи» для вчителів української мови та літератури, координаторів Всеукраїнської українознавчої гри «Соняшник»;

- **районні семінари-практикуми вчителів-словесників з тем** «Інформаційно-комунікаційні технології навчання на уроках української мови та літератури як ефективний засіб реалізації завдань компетентнісної освіти», «Реалізація ідей Концепції національно-патріотичного виховання учнівської молоді на уроках української мови та літератури у сучасному освітньому просторі», «Розвиток професійної компетентності вчителя-словесника у контексті реалізації Державного стандарту та використання інноваційних освітніх технологій», «Реалізація наскрізних змістових ліній на уроках української мови та літератури», «Компетентнісний вимір сучасного уроку української мови та літератури у світлі реалізації концептуальних засад нової української школи»;

- **засідання Школи становлення конкурентоспроможного вчителя української мови та літератури з проблем** «Формування конкурентоспроможного педагога в контексті Концепції «Нова українська школа», «Підготовка вчителя до проведення сучасного уроку в компетентісному полі нової української школи»;

– *інформаційно-методичний семінар* для вчителів української мови та літератури 10 – 11-х класів закладів загальної середньої освіти району з теми «Зовнішнє незалежне оцінювання з української мови та літератури: панорамний погляд на проблему»;

– *засідання круглого столу* з проблеми "Мовно-літературна освіта в перспекції нової української школи" тощо.

У межах цих заходів пройшли навчання молодих учителів-словесників, "круглі столи" за участю переможців районного туру конкурсу "Учитель року – 2018" у номінації «Українська мова та література» та учасників обласних методичних заходів, творчі звіти вчителів, які атестувалися у поточному навчальному році, педагогічні майстерні освітян, досвід яких вивчено, тощо.

У роботі районних методичних структурних підрозділів з учителями української мови та літератури використовується багата палітра форм і методів навчання педагогів та підготовки їх до роботи з обдарованими дітьми: творчі звіти і презентації, "круглі столи", дискусії, методичні діалоги, практичний показ фрагментів застосування сучасних технологій. Участь вчителів у наведених заходах сприяє не тільки підвищенню рівня їхньої професійної компетентності, а й усвідомленню ними свого місця та ролі у цьому процесі, формуванню у них правильної мотивації до роботи з учнівською молоддю.

Формуванню творчого вчителя української мови та літератури особливо сприяє популяризація ефективної педагогічної практики у формі *майстер-класу*. У нашому випадку це досвід вчителя-методиста української мови та літератури Зарічненського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I ступеня – гімназія» Бабича Г.М. з теми «Робота з обдарованими дітьми на уроках української мови та літератури».

На заняттях майстер-класів розглядаються як теоретичні, так і практичні питання щодо роботи з обдарованими учнями, демонструються практичні прийоми впровадження сучасних технологій навчання з проблем: «Стимулювання особистісного розвитку учнів на уроках української мови та літератури», «Завдання нової української школи – підтримка обдарованого учня й розвиток його здібностей». Особливе місце у роботі майстер-класів відводиться виробленню рекомендацій батькам щодо розвитку обдарованості. Тому на кожному занятті майстер-класу діє «салон педагогічної майстерності», де учасниками майстер-класу розробляються поради «Як розвивати творчі здібності обдарованих дітей», «Поради батькам щодо навчання і виховання обдарованої дитини в сім'ї», «Рекомендації учителям, які працюють з обдарованими дітьми», «Перелік орієнтовних заходів, які можна використати при плануванні роботи з обдарованими дітьми», «Робота з обдарованими учнями в контексті підготовки до олімпіади», практикується «Методичний діалог», результатом якого є вироблені пам'ятки «Якості, якими має володіти вчитель у роботі з обдарованими дітьми», «Правила управління успіхом на уроці», «Програма спостереження на уроці за здійсненням розвитку критичного мислення учнів» тощо.

Результатом багатогранної науково-методичної роботи з учителями української словесності, дієвою формою обговорення актуальних проблем та обміну досвідом з питань роботи з обдарованими дітьми є підготовка проекту «Від творчого вчителя до творчого учня».

За матеріалами виступів учасників засідань районних методичних структурних підрозділів вироблено ряд методичних рекомендацій, укладено і презентовано методичний посібник для самоосвіти вчителів української мови і літератури «Методичний порадище», експрес-бюлетені фахової інформації для вчителів-словесників. У збірниках зібрано кращий досвід педагогів району, висвітлено власне бачення та обґрунтування науково-методичних аспектів упровадження інформаційно-комп'ютерних технологій при вивченні української мови та літератури, зосереджено увагу на проблемах і перевагах їх застосування, значенні щодо формування навчальних та життєвих компетентностей школярів.

З метою розвитку творчого потенціалу педагогів щороку проводяться методична декада «Моє покликання – вчитель» та панорама педагогічного досвіду вчителів, які атестуються на встановлення (підтвердження) вищої кваліфікаційної категорії та педагогічних звань «старший учитель», «учитель-методист».

Процеси модернізації змісту освіти, нові пріоритети освітньої політики, зміна концептуальних орієнтирів стимулює пошук нових підходів до методичної діяльності; розробку моделі системи методичної роботи в умовах інформаційного суспільства; визначення, апробацію та обґрунтування комплексу педагогічних умов підвищення ефективності методичної роботи у сучасних умовах.

Нова українська школа неможлива без нового освітнього середовища. Педагоги є невід'ємним компонентом цього середовища, необхідним для функціонування освіти, тож сподіваємося, що в новій українській школі працюватимуть «нові» українські вчителі.

Кирикович Зоя Леонідівна,

вчитель Зарічненського навчально-виховного комплексу

«Загальноосвітня школа I ступеня – гімназія»

Зарічненської районної ради

ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ДІЯЛЬНІСНИХ УМІНЬ ЯК СКЛАДОВОЇ КЛЮЧОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ "УМІННЯ ВЧИТИСЯ" НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Сучасний світ складний. Дитині недостатньо дати лише знання. Ще важливо навчити користуватися ними. Знання та вміння, взаємопов'язані з ціннісними орієнтирами учня, формують його життєві компетентності, потрібні для успішної самореалізації у житті, навчанні та праці.

Процеси реформування освіти в Україні передбачають переорієнтацію акцентів із засвоєння учнями фактів на оволодіння способами взаємодії, продукування різних варіантів розв'язку проблеми, вибір оптимального шляху досягнення прогнозованого результату. Ці й багато інших складників входять до структури ключової компетентності «Уміння вчитися», формування якої є вкрай актуальним із багатьох причин. Важливість питання визначається як суспільними запитами до особистості, яка має бути здатна до моделювання власної освітньої траєкторії, самооцінки, самоорганізації, так і державними вимогами щодо необхідності оволодіння стратегіями, які спрямовані на виконання навчальних завдань і розв'язання життєвих проблем.

Уже зараз на державному рівні закладається нормативне підґрунтя для забезпечення умов щодо можливості навчатися протягом усього життя, про це, зокрема, йдеться в проекті Закону про освіту. Водночас розвиток суспільства передбачає швидкий перехід від декларативних лозунгів про формування компетентної особистості і переорієнтацію вчителів на пошук власної професійної ідентичності. Зважаючи на це, зростає необхідність навчання учнів планувати власну діяльність, визначати цілі своєї роботи, коригувати їх у процесі навчання, тим самим формувати низку якостей, які допомагатимуть успішно розв'язувати життєві завдання.

Уміння вчитися – одне з основних у становленні особистості учня. Ключову роль у процесі формування даної компетентності відіграють організаційно-діяльнісні уміння, які забезпечують раціональні способи організації навчання, як – от: цілевизначення, планування, організації, здійснення діяльності, рефлексії, оцінювання її, коригування цілей і планів.

Як саме відкрити кожному школяреві можливості розвитку, самоактуалізації? Як допомогти учневі стати успішним?

Проблема формування уміння керувати своєю діяльністю і своїм розвитком залишається більше теоретичною, ніж практичною, як засвідчує досвід роботи школи. Йдеться про інструмент, оволодівши яким учень стане компетентним, про уміння, без уваги

до якого компетентнісного навчання взагалі не відбудеться. Роль цих умінь, з одного боку, недооцінюється, з іншого, - трактується спрощено, вони впізнавані, і тому складається враження, що йдеться про добре відоме старе, тільки назване іншими словами. Зрештою, формування загальнонавчальних умінь, а організаційно-діяльнісні є їх складовою, справді не є абсолютною інновацією. Однак увага до організаційно-діяльнісних умінь більше декларувалася і, на жаль, декларується, ніж забезпечувалася і забезпечується. Між тим вони, на одностайну думку науковців, у загальному переліку є ключовими. Ця роль є визначальною у розв'язанні проблеми, яка постала перед українською школою загалом і мовно-літературною освітою зокрема – організації навчання на засадах особистісно зорієнтованого та компетентнісного підходів. Окрім того, звернення до організаційно-діяльнісних умінь дає вчителю потужний мотиваційний інструмент: ти будеш успішним, якщо навчишся ставити мету, планувати, організовувати власну діяльність. Учні з'являється принадна мета: якщо я навчуся, то досягну успіху.

Компетентний учень є суб'єктом навчальної діяльності, особистісного розвитку. Він здатний до самостійної організації, здійснення й оцінювання процесу учіння, усвідомлює й оцінює, наскільки збагатився особистісний досвід творчої діяльності. Іншими словами, школярі оволодівають усією сукупністю оргдіяльнісних умінь – цілевизначенням, плануванням, організацією власного учіння, рефлексією. Саме на виробленні оргдіяльнісних умінь повинен спрямувати увагу вчитель, оскільки від їх рівня залежить формування компетентності, готовності діяти.

Нові завдання вимагають оновлення методичного інструментарію. На перший план виходять ефективні методики й технології, які забезпечать активну позицію учня: проектне навчання, читання і письмо для розвитку критичного мислення, дебати, ігрові, інформаційно-комунікаційні, інтерактивного навчання, створення учнівського портфолію.

Функціонування уроку як цілісної системи завжди пов'язано із процесом ціле визначення – трансформацією загальної педагогічної мети в конкретні завдання, які можливо реалізувати на даному етапі педагогічного процесу в наявних конкретних умовах. Цілевизначення – етап уроку, завданням якого є повідомити тему й мету, сформулювати цілі навчального заняття, «перевести» навчальну мету та цільові завдання уроку у внутрішній план діяльності кожного учня, залучити школярів до цілеспрямованої роботи, поставити перед ними чіткі цілі й окреслити кінцевий результат, якого необхідно досягти після завершення навчального заняття.

На етапі цілевизначення доцільно ознайомити школярів із переліком цілей уроку, запитати, чи є доповнення власними цілями, запропонувати ознайомитися з планом уроку, допомогти учням самостійно спланувати роботу на уроці. Вони можуть обговорювати цілі з сусідом по парті, у групі, класі. Конструюючи цей етап, акцентувати слід, передусім, на доборі різноманітних форм і методів, які давали б змогу: 1) актуалізувати суб'єктний досвід; та 2) увідповіднювати його з культурно-історичними аналогами, аби включати учнів у ціле визначення і планування своєї діяльності. Роботу з формулювання власних цілей доречно розпочати із запитань: Про що ви хочете поговорити з приводу прочитаного? Які запитання у вас виникли? Відповідь і буде ціллю: Я хочу зрозуміти... Я зацікавився...

Цілі як ідеально прогнозовані результати мовно-літературної освіти є мотивами спрямування і регулювання навчально-педагогічної діяльності вчителя й учнів. Ціль виступає як чинник, що обумовлює спосіб і характер діяльності, вона визначає відповідні засоби її досягнення.

Рефлексія забезпечує зворотний оперативний зв'язок, дає змогу зіставити очікувані результати, окреслені на етапі ціле визначення, й одержані результати процесу навчання на уроці. Рефлексію тлумачимо і як діяльність учителя (з метою оцінювання власної педагогічної роботи й результату учіння школярів), і як діяльність учнів (аналіз власного процесу учіння).

На рефлексивно – оцінювальному етапі учні обговорюють хід роботи, свої емоції і почуття, аналізують досягнення намічених цілей: Чого досягли на уроці? Чи збігаються наші припущення зі здобутим результатом? У чому його сутність? Якими способами, прийомами

користувалися? Які з них найперспективніші? Як збагатився особистісний досвід? Які почуття переживали?

Використовуючи бал, словесну оцінку, усну й письмову само- і взаємооцінку, проводиться оцінювання. Усе, що відбувається на уроці, не повинно перетворюватися на «модний» елемент, самоціль. Учень має усвідомити, для чого йому потрібні знання, здобуті на конкретному уроці. Виникнення ж у людини здатності до рефлексії свідчить про високий рівень її самоаналізу і самопізнання, а це, у свою чергу, допоможе розвинути дуже важливі якості сучасної особистості – самостійність, конкурентоспроможність, мобільність, здатність до корекції своєї поведінки і способу життя.

Отже, повноцінні умови для самовираження, саморозвитку особистості створюються в рамках ОЗОН, яке забезпечує вироблення кожним учнем у навчальному процесі організаційно-діяльнісних умінь.

Голяка Ірина Василівна,

вчитель Серницької загальноосвітньої школи I – III ступенів
Зарічненської районної ради

ФОРМУВАННЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Держстандарт базової і повної середньої освіти в галузі мови і літератури серед основних вимог до умінь і навичок учнів старшої школи виділяє вміння формулювати власну думку, аналізувати та інтерпретувати зміст твору, розуміти сутність морального конфлікту і власну етичну позицію щодо нього.

Оскільки у виступі йдеться про *компетентність*, ми розуміємо це поняття як комбінацію знань, умінь, навичок, цінностей, емоцій, поведінкових компонентів, життєвого досвіду, досвіду діяльності у певній галузі тощо, які у разі потреби мобілізуються особистістю для розв'язання конкретної задачі.

Поняттям “*інтерпретаційна компетентність*” стосовно літератури трактуємо загальну здатність особистості переконливо й аргументовано висловлювати власну думку про прочитаний художній твір, давати йому оцінку, спираючись на свій естетичний смак, читацький і життєвий досвід.

Потрібно розмежовувати поняття “аналіз” та “інтерпретація”. Аналіз розуміємо як прийом поглибленої роботи із прочитаним твором, що має на меті збагатити початкові читацькі враження, визначити художню своєрідність прочитаного, розкрити ідейно-художній задум письменника шляхом осягнення структури та елементів зовнішньої (внутрішньої) організації літературного тексту. Застосовувати прийом аналізу можна тільки до того, що фактично відображено у творі. Інтерпретаційна ситуація і потреба у використанні прийому інтерпретації виникають за умов, коли аналітичний розбір не дав змогу сформулювати у читача достатнє уявлення про зображуване у художньому тексті, коли необхідно заповнити наявні у ньому недомовленості (“шпарини”), домислити незавершені фрагменти (наприклад, відкритий фінал), знайти прочитаному власне виконавське тлумачення.

Якщо підґрунтям наукового аналізу мистецьких явищ виступають концептуальність, об'єктивність, цілісність і завершеність, то читацька інтерпретація допускає виявлення суб'єктивного ставлення до прочитаного твору, осягнення художнього тексту через актуалізацію власного естетичного досвіду, особистісне освоєння мистецького явища у

виконавській діяльності учня-інтерпретатора. Визначальним критерієм успішності літературознавчої, критичної, мистецької інтерпретації завжди виступає міра осягнення змісту і форми художнього твору, тоді як для читацької інтерпретації пріоритетного значення набувають критерії самопізнання, самореалізації, діалогічності особистісного спілкування з мистецтвом, здатності до художньо-творчої комунікації.

Проблемою інтерпретації художнього твору займалися багато науковців-методистів, сьогодні над нею активно працюють Г. Ключек, О. Ісаєва, Ж. Клименко, Г.Токмань та інші. Питання є складним для вчителів, оскільки потребує глибокого літературознавчого дослідження.

У своєму виступі зупинюся на теоретичних засадах означеної проблеми та поділюся окремими міркуваннями практичного характеру з досвіду роботи.

Формування інтерпретаційної компетентності структурується на три фази інтелектуально-естетичної діяльності учнів:

- 1) настанова на сприймання твору (підготовка до зустрічі з ним);
- 2) емоційне переживання, мимовільна естетична реакція від зустрічі з художнім твором (катарсис);
- 3) естетичне судження (тлумачення).

Ці фази охоплюють усі етапи вивчення літературного твору в школі, кожному з яких відповідає свій вид інтерпретації (див. таблицю).

Інтерпретаційна діяльність на різних етапах вивчення художнього твору

№ з/п	Етапи вивчення твору	Види інтерпретації
1	Підготовка до сприймання	Випереджувальна (очікування від тексту)
2	Читання	Розпізнавальна текстуальна, емоційна
3	Підготовка до аналізу	Емоційно-оцінна
4	Аналіз	Поглиблена текстуальна
5	Підсумки	Реінтерпретація, контекстуальна

Інтерпретаційну діяльність старшокласників здійснюємо на різних етапах вивчення літературного твору, визначаючи для цього оптимальні принципи, методи, прийоми, форми і види роботи.

Так, *на етапові підготовки до сприймання твору* застосовуємо методичний принцип “учень – учневі”, сутність якого полягає у створенні своєрідної реклами книжки учням. Це сприяє формуванню читацької мотивації учнів на першому етапі вивчення твору. Реалізується цей принцип за допомогою методичних прийомів, з-поміж яких відзначимо такі: слово учня, бліц-інтерв’ю; написання анотації, есе, рецензії, відгуку на прочитану книгу, виготовлення буклету (рекламного проспекту), рекламного плакату (біг-борду) тощо. На етапі підготовки до сприймання твору учням пропонуємо випереджувальні завдання, спрямовані на розвиток умінь передбачати подальший хід подій за початком твору, його назвою та уривками. Так, розпочинаючи вивчення прози І.Франка в 9 класі, учні висловлювали свої очікування від новели з назвою “Сойчине крило”; до творів “Три зозулі з поклоном” Гр. Тютюнника, “Тигролови” І. Багряного в 11 класі пропонувалося дібрати та обґрунтувати власний варіант назви тощо.

Застосування різних видів читання художнього твору (індивідуального, коментованого, виразного, вибіркового, перервного і повторного) *на етапі сприймання* створює умови для логіко-емоційного вживання в текст, сприяє його розумінню і повноцінній реалізації розпізнавальної текстуальної та емоційно-оцінної інтерпретації. На цьому етапі, застосовуючи, наприклад, передбачення, пропонуємо за назвою твору і почутим змістом пояснити, про що йдеться (наприклад, “Тіні забутих предків” М.Коцюбинського або «Камінний хрест” В.Стефаника).

На етапі аналізу літературного твору з метою організації поглибленої текстуальної інтерпретації застосовуємо метод коментованого читання, з-поміж видів робіт пропонуємо пояснити тлумачення окремих, як правило, складних для розуміння слів і виразів, назви

твору тощо. Так, під час вивчення повісті М.Коцюбинського "Тіні забутих предків" в 10 класі пропонуємо пояснити назву твору, дібрану автором з-поміж багатьох.

Доцільним на цьому етапі є *метод проблемного навчання*. Ефективність його пов'язана насамперед з активізацією в учнів пізнавальної і мисленнєвої (аналітико-синтетичної) діяльності. Унаслідок виникнення проблемної ситуації особистість відчуває пізнавальну потребу, у неї загострюється внутрішнє протиріччя між знанням і незнанням, що в свою чергу стимулює мисленнєву активність. Створення проблемної ситуації на уроці, поетапне вирішення низки проблемних завдань сприяли виникненню в учнів стану "розумного незнання", що дозволяло усвідомити і сприйняти проблематику художнього твору, сформулювати власне судження. Наприклад, у 10 класі під час вивчення 1-ої частини роману Панаса Мирного "Хіба ревуть воли, як ясла повні?" створювалась проблемна ситуація завдяки постановці завдань типу: *З якою метою автор увів у роман розділ "Жив-жив" або в 11 класі під час вивчення новели М.Хвильового «Я(Романтика)»: Прощений чи непрощений гріх безіменного чекіста*. Пошук відповідей на такі запитання часто триває протягом усього уроку або впродовж вивчення твору.

Проблемні запитання ставали ключем до розуміння головної ідеї твору, порушеної автором, наприклад: *Чому Чіпка із правдошукача перетворився в кримінального злочинця? (за романом Панаса Мирного "Хіба ревуть воли, як ясла повні?"); Ліричний герой новели М.Коцюбинського "Intermezzo", прагнучи спокою й усамітнитись у кімнаті, відчуває дискомфорт від повної тиші. Чому?тощо.*

Активізації інтерпретаційної діяльності старшокласників сприяє використання прийому словесного малювання або його модернізованих варіантів – відеокліпа і кіносценарію. Покадрове відтворення тексту на етапі підготовки до аналізу застосовувалося переважно до ліричних і малих за обсягом епічних творів або їх окремих фрагментів. Оскільки процес "бачення" тексту в кожного учня суто індивідуальний, то, створюючи кадри до відеокліпа, кожен пропонував свою інтерпретацію того, що зображалося в тексті.

Інтерпретація *на підсумковому етапі* вивчення твору передбачає "стискання" літературного явища у свідомості читача до окремого емоційно-ціннісного образу, який стає інтелектуально-естетичним надбанням учня, що є кроком на шляху наближення особистості до духовного багатства людства, а також включення твору в більш широкий літературний контекст, виявляється в умінні зіставляти художні явища, виокремлювати в них найголовніше, характерне для творів одного автора або цілої літературної доби. Для цього доцільно використовувати дослідницько-пошукові завдання такого змісту: *Зіставте кіномистецьку екранізацію "Тіні забутих предків" з текстом повісті М. Коцюбинського; обґрунтуйте авторську позицію і способи її вираження у повісті І.С.Нечуя-Левицького "Кайдашева сім'я" та ін.*

Залежно від ступеня володіння учнями літературними знаннями, специфічними вміннями (комунікаційні, пізнавальні та ін.), навичками (самостійності, співробітництва, аргументації, розуміння, планування), особистісними якостями (емоційні, інтелектуальні та ін.) тощо виділяються чотири рівні інтерпретаційної компетентності старшокласників: низький, середній, достатній, високий.

I-й рівень *низький*: учень невизначно читає текст; поверхово запам'ятовує прочитане; фрагментарно відтворює зміст незначної частини тексту без розуміння її у складі цілого; коментує прочитане за допомогою вчителя.

II-й рівень *середній*: учень читає текст, здатний відтворювати прочитаний матеріал; виявляє вміння передавати зміст, основні тези й суть чужої інтерпретації твору (прочитаної в літературній критиці, Інтернеті, почутої від учителя, старшокласників тощо), некритично погоджуючись з нею; інтерпретує прочитане, спираючись на "навідні" запитання вчителя; інтерпретація тексту є недостатньо осмисленою і усвідомленою, проте – усталеною: учень не цілком готовий до переосмислення і вдосконалення своїх первинних переконань.

III-й рівень *достатній*: учень виразно читає та відтворює текст; виявляє критичне ставлення до інших інтерпретацій, проте свою інтерпретацію будує, переважно відштовхуючись від них; уміє наводити власні приклади з тексту на підтвердження своїх міркувань; аналізує, встановлюючи зв'язки між явищами і фактами, робить висновки, хоча

інколи припускається неточностей; за глибиною узагальнення і систематизації наведених фактів інтерпретація тексту не є цілком завершеною, проте учень готовий до повторного переосмислення і вдосконалення своїх первинних оцінок й інтерпретацій.

IV-й рівень **високий**: учень виразно читає текст, передаючи інтонаціями своє розуміння смислу твору; глибоко володіє прочитаним матеріалом, наводячи приклади з тексту; самостійно здобуває, аналізує, систематизує та узагальнює художню інформацію; вільно інтерпретує явища мистецтва, апелюючи до раніше вивчених і самостійно прочитаних творів, порівнює їх з іншими видами мистецтва; самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; з'ясовує головний конфлікт художнього твору, розуміє естетичну мотивацію всіх компонентів твору у складі художнього цілого; здатний занурюватися у підтекст твору, готовий сприймати "чужу" свідомість, критично оцінює іншу думку, здійснює власну інтерпретацію авторського світобачення; наділений естетичним смаком.

Формування інтерпретаційної компетентності – це складний багаторівневий педагогічний процес, який розглядаю як цілісну систему взаємодії всіх її компонентів. Дієвим результатом такої роботи вважаю вироблення в учнів стійкої естетичної потреби у чуттєво-логічному сприйнятті й осмисленні явищ мистецтва, в умінні самостійно формулювати власні тлумачення та переконливо й аргументовано висловлювати їх у процесі художньо-творчої комунікації.

Переконана, навіть найгрунтовніші тлумачення творів, наукові праці літературознавців залишають багато невідкритого, не дають відповіді на всі запитання, і школярі мають потенційну можливість знайти щось нове. Тому власні думки учнів, їх самостійний пошук на занятті вважаю не менш цінними, аніж тлумачення фахівців. У процесі аналізу художнього твору враховую «читацьке право» на власне ставлення до прочитаного, працюю над тим, щоб метою навчання було не механічне накопичення знань, а формування досвіду творчості і механізму самоорганізації та самореалізації особистості кожного учня. Аналізуючи літературний твір, переконую вихованців, що тут не може бути авторитарності, одноманітності, будь-яких догматичних висновків учителя.

Піддубний Микола Адамович,
методист кабінету
суспільно-гуманітарних предметів
Рівненського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти

ПІДСУМКИ ДРУГОГО ТУРУ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНКУРСУ "УЧИТЕЛЬ РОКУ – 2018" У НОМІНАЦІЇ "УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА"

На виконання Указу Президента України від 29 червня 1995 року № 489 "Про всеукраїнський конкурс "Учитель року", відповідно до Положення про всеукраїнський конкурс "Учитель року", затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 серпня 1995 р. №638, наказу Міністерства освіти і науки від 19.06.2017 року №866 "Про проведення всеукраїнського конкурсу "Учитель року – 2018", наказу управління освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації від 09.11.2017 року №506 "Про проведення першого та другого турів всеукраїнського Конкурсу «Учитель року – 2018" 21 – 23 лютого 2018 року відбулися творчі змагання вчителів-словесників у номінації "Українська мова та література". Заявки на участь у Конкурсі подали 14 вчителів української мови та літератури

Цьогорічний Конкурс має декілька нововведень:

1. Уперше для участі в Конкурсі вчителі реєструвалися на єдиній платформі, яку надала компанія "Microsoft Ukraine".

2. На даній платформі педагоги розмістили відеореєстрування і висновок методичного об'єднання навчального закладу про педагогічну та методичну діяльність.

3. II тур Конкурсу передбачав відбірковий та фінальний етапи конкурсних випробувань (відбірковий етап – тестування з фахової майстерності, практична робота, методичний практикум; фінальний етап – навчальний проект, урок).

21 лютого ("Методичний практикум", "Фахова майстерність") та 22 лютого ("Практична робота", "Навчальний проект") конкурсні випробування проходили на базі Рівненського ОШПО, а 23 лютого фінальне випробування ("Урок") відбулося на базі Зорянського навчально-виховного комплексу "школа-гімназія" Рівненської районної ради.

Свою педагогічну майстерність, професійні вміння і творчі здобутки на фінальному етапі конкурсу представляли:

1. Єрмейчук Наталія Михайлівна, вчитель Великоомелянського навчально-виховного комплексу «школа-гімназія» Рівненської районної ради.

2. Новак Людмила Володимирівна, вчитель Малолюбаської загальноосвітньої школи I-II ступенів Костопільської районної ради.

3. Пономаренко Надія Миколаївна, вчитель Костянтинівської загальноосвітньої школи I-II ступенів Сарненської районної ради.

4. Островська Катерина Миколаївна, вчитель Рівненської гуманітарної гімназії Рівненської міської ради.

Учасники заключного етапу Конкурсу продемонстрували широкий спектр інноваційних методів і педагогічних прийомів, форм та засобів навчання, що засвідчило їхню обізнаність у сфері сучасної української школи, дозволило розкрити неповторні грані педагогічного досвіду. Для кожного з них Конкурс став ще однією сходинкою до вершини професійної майстерності, відкрив для нові можливості та великі перспективи, став школою самоствердження і самовираження.

У марафоні педагогічних ідей і думок швидко пролетіли конкурсні дні, проте для кожного з його учасників, як і для членів журі, очевидним є те, що Всеукраїнський конкурс "Учитель року" є потужним мотиваційним стимулом підвищення професійного й особистісного розвитку для педагогів, де кожен має унікальну можливість продемонструвати професійну майстерність та популяризувати педагогічні здобутки.

Проведення державної підсумкової атестації та зовнішнього незалежного оцінювання

Підсумкова державна атестація у закладах загальної середньої освіти в 2017/2018 навчальному році проходитиме відповідно до рекомендації МОН України (лист від 31 січня 2018 року № 1/9-66 "Про організоване завершення 2017/2018 н. р. та особливості проведення ДПА у закладах загальної середньої освіти").

При складанні екзаменаційних завдань доцільно керуватися "Орієнтовними вимогами до змісту атестаційних завдань для проведення державної підсумкової атестації учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти у 2017/2018 навчальному році".

При підготовці до зовнішнього незалежного оцінювання:

- ознайомити випускників та їхніх батьків зі змістом нормативно-правових документів з питань організації та проведення ЗНО 2018 року, зокрема з наказом Міністерства освіти і науки України від 19.09.2017 № 1283 "Про підготовку до проведення в 2018 році зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти".

- здійснювати дієву консультативну допомогу з питань підготовки та проведення ЗНО 2018; ініціювати проведення тематичних нарад;

- укласти план повторення матеріалу за програмою ЗНО упродовж вивчення програмових тем в 11 класі;

- на допомогу випускникам розміщувати цікаві систематизовані матеріали для ЗНО на сайтах закладів освіти, методкабінетів, відділів (управлінь) освіти, ОТГ;

- ознайомлювати випускників з інтернет-ресурсами Українського центру оцінювання якості освіти та Львівського регіонального центру оцінювання якості освіти;
- використовувати матеріали зовнішнього незалежного оцінювання минулих років під час тестових контрольних та самостійних робіт з проведенням детального аналізу, корекції помилок задля створення методичних рекомендацій щодо роботи над помилками;
- ознайомлювати учнів із структурою тестів, творчими роботами, методикою та критеріями оцінювання сертифікаційних робіт, пробним ЗНО на групових та індивідуальних заняттях;
- відстежувати реєстрацію учнів на основну та (за потреби) додаткову сесію тестування;
- сприяти поширенню інформації щодо ЗНО 2018 року через наради, шкільну пресу; електронну пошту.

**Реалізація Концепції "Нова українська школа",
особливості вивчення української мови та літератури
в закладах загальної середньої освіти**

Масштабний проект Міністерства освіти і науки України “Нова українська школа” вже запущений, і хоч концепція проекту для основної та старшої школи ще формується, вже можна говорити про паростки нових змін як у змісті освіти, так і в методиках та технологіях їх утілення.

Як можна помітити, реорганізація охоплює різні аспекти: взаємодію всіх учасників, включно з батьками; інновації як технічні, так і технологічні; нові стандарти якості освіти і методи контролю результатів; більш широкі можливості для вчителів та учнів, соціалізацію останніх; створення цінностей та орієнтація на навички XXI століття; перегляд фінансування з метою уникнення проблем, що зараз мають місце.

Ціль таких змін не лише в акценті на патріотизм та особистісний розвиток – скоріше потреба в висококваліфікованих фахівцях з різносторонньо розвинутим інтелектом, які будуть здатні на інновації для стабільного розвитку як окремих напрямків, так і економіки в цілому.

Найважливішим завданням школи має стати “шкільне навчання” – предмет, спрямований на те, щоб навчити “вчитися”! Саме уміння вчитися самостійно та шукати всю необхідну інформацію всупереч затиснутій програмі й чітко окресленим темам – це рух уперед.

Не таким простим, як видавалося раніше, є пошук “нових учителів”, мотивованих та зацікавлених в просуванні нових знань. Сучасні діти бажають креативних, сучасних і кмітливих учителів. Перші кроки реформи в початковій школі свідчать, що чимало педагогів не готові до змін і не бажають змінюватися, окремі з них ідуть зі школи.

З огляду на це важливим є питання переформатування діяльності методичних служб в умовах реалізації Концепції “Нова українська школа”. Як сьогодні працюють у районах (містах) методичні кабінети (центри)? які функції виконують? чи відповідає їхня робота потребам сучасної школи? чи знаходять вони своє місце в новій системі координат, котру диктує децентралізація? якою має бути методична служба, щоб вчителі сприймали як помічника в роботі, а не інспектора-перевірального? - ось проблеми часу, на які ми повинні реагувати.

Питання модернізації методичних кабінетів назріло давно, і зміни відбуваються. Для того, щоб переконати громаду, методичні служби повинні самі чітко розуміти – що і як робитимуть у майбутньому.

Зараз одна з основних проблем методичних служб – невизначеність їх статусу: чи стануть вони автономними? чи будуть підпорядковані і кому? чи збережуться взагалі?

Кожен для себе повинен дати відповіді на озвучені запитання, окреслити напрями діяльності в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа», при цьому пам'ятаючи, що основне завдання методичних служб: навчати, формувати та виявляти професійного педагога шляхом створення оптимальних умов, що будуть сприяти фаховому та творчому становленню його, постійному підвищенню педагогічної майстерності. Важливо дати

поштовх до самоосвіти, самовдосконалення та самореалізації, допомогти вчителю розкрити свої таланти.

За таких підходів методичні служби не тільки мають право на життя, а й є тим ресурсом, від якого залежить розвиток системи освіти. Саме від професійних якостей методистів залежить підвищення якості освіти в цілому.